

Vinteren kom som kasta på oss i nyttårhelga, med mere snø på en gang enn på den tid vi kan huske? Både lokale og våre besøkende er imponert, takknemlige og svært fornøyd med at vår iherdige og pålitelige Per Oddvar, holder veiene oppe til alle døgnets tider.

Tor D

epost: skatoy.flaskepost@gmail.com
mobil: 90678830

Skåtøy Kafe

Romjulsbingo på Skåtøy.

Skåtøy Kafe har holdt helgeåpent helt fram til jul.

Vi øyværingar og en og annen utenomøystilbudet på vår lokale møteplass, og spesielt på fredags ettermiddager har besøket vært bra.

Derfor fortsetter kafeen, enn så lenge, med fredagsåpent også utover vinteren.

I romjula, fredag 29. desember, tok kafeen initiativ til en nostalgisk bingo-kveld.

Det aller første bingoropet på Skåtøy lød den 20. juli 1971 (og uka etter på Bråtøy), da Skåtøy syforening arrangerte basarer, med nymotens bingo som hovedattraksjon. Inntektene fra basarene, midt i fellesferien, gikk til en ny løper i Skåtøy kirke. Bingofebere spredde seg raskt over det ganske land, men fikk aldri skikkelig fotfeste på Skåtøy, og det er

Fullt hus og god stemning

kanskje like godt. Etter at den "mystiske" automatbingoen bak nedrullede gardiner på Lilleorvet i Kragerø forvant trodde jeg at bingo var passé både i Kragerø og i resten av landet. En sjekk på Lotteri og stiftelsestilsynet hjemmesider viser at norske bingohaller omsatte for hele fem milliarder kroner i 2022, altså i gjennomsnitt en snau tusenlapp pr. nordmann i

året, men de færreste av oss spiller vel bingo fremdeles? Jeg kjenner ingen bingo-spillere? hvis f.eks. 1 av 30 nordmenn er aktive bingospillere blir det kr 30000 i året pr. spiller. Spillet foregår nå på automater og det spilles ikke lengere kaffeposer, men om penger. Bak om den skremmende bingostatistikken skjuler det seg trolig både tragisk spilleavhengighet

og snusket privat forretningsvirksomhet, selv med lotteritilsynets kontroll.

Allerede i 1971 uttrykker Kragerø Blad den 26. juli sin bekymring om spillgalskap da de omtalte den første bingoen på Skåtøy: "Man kan kose seg med den lille, tilfredsstillende tanken at man egentlig gjør noe godt selv om man tilfredsstiller spillefeberen disse onsdagskveldene".

Romjulsbingoen på Skåtøy samlet mange mennesker, både fra en nostalgisøkende eldre garde, og gledelig nok, også fra en nysgjerrig yngre garde. Her var det ikke snakk om automater, men gode gammeldagse bingoerter

Det ble en god gammeldags bingo-stemming, der kafeen bidro med premier,

og bingo Brettene ble delt ut gratis. Slik slapp vi unna å søke om bingoløyve fra Lotteritilsynet, og eventuelle spillgale ble skånet for overdreven pengebruk, mens gleden over å vinne en pose kaffe på en bingorekke med fem tall var upåklagelig.

Skåtøy kafe ønsket at eventuelle inntekter fra bingoen skulle gå til et godt formål og oppfordret derfor publikum til frivillig å vippse et beløp til Kirkens bymisjon og folk vippset villig i vei.

Det har ikke lyktes oss å få oversikt over innsamlet beløp til Kragerø bymisjon denne kvelden da vi brukte kirkens bymisjon sitt sentrale vipps nr 2021, der innsamlede midler sentralt blir fordelt etter postnummer på vippsbrukere.

Ved kontakt med kirkens bymisjon i Kragerø var de uansett svært takknemlig for denne spontane innsamlingsaksjonen til et godt formål. Neste gang skal vi huske på å bruke Bymisjonskafeen i Kragerø sin lokale Vipps: 123790

Det holder trolig med en nostalgisk bingoaften i året på Skåtøy. Og kanskje romjulsbingoen kan bli en fast tradisjon for å mimre over bingo fenomenet samtidig som vi bidrar med en skjerv til de av oss i lokalsamfunnet som trenger det.

*Foto: Privat
Tor D*

Vinterparadiset Skåtøy!

Vi fastboende må forholde oss til, men både bruker og gleder oss over natur og sjø også utenfor sommersesongen.

Snø, is, vær og vind gjør saker og ting litt tungvint for oss øyboere, men det faktum at vi ikke kan unngå å være så tett på naturelementene gir oss samtidig gode opplevelser og følelser.

Du verden hvor rolig, stemningsfull og vakker skjærgården er på vinteren enten du ferdes i Skåtøys kuperte terreng eller på sjøen. Når dagen gryr, på dagen og i skumringen gir vekslende lys fra lav sol over land og sjø store opplevelse i seg selv, og selv vi som bor her hele året lar oss fascinere av lyset.

Det er egentlig forunderlig at ikke flere hyttefolk og fastlandsboere tar del i våre paradisiske tilstander til lands og til vanns også på vintertid.

Skåtøy Vel ved barne- og ungdomskomiteen i samarbeid med Skåtøy Kafe tok derfor i år initiativ til å dele vinterparadiset vårt med flere. Kafeen laget til Skåtøy Skistue med varm hoppbakkemat på menyen (ertesuppe og varme pølser).

Ildsjeler fra velforeningen tro til for å rydde og gå opp løypene på ski i løssnøen, med "Terje-snøskuter", Marit, Arlyn og andre i spissen for det hele.

Med mange timers hardt arbeide i all 2

nyesnøen ble det rigget til et løypenett med motto; at tilgang til vakker natur er minst like viktige som velpreparerte skiløyper!

Invitasjoner og oppfordringer til å delta på skidagen søndag 14. januar ble annonsert på sosiale media, på ryktebørs og ble skrevet om i lokalavisa. Det var hyggelig å se at et hundretalls store og små fant fram skia og tok turen med fergen ut til Skåtøy i fint vintervær.

Skåtøy Skistue (kafe) meldte om fullt hus i hele åpningstiden fra kl. 11-16, og grytene med hopp-bakkemat ble tømt.

Publikum og arrangører var fornøyd med denne søndagen på Skåtøy, og vi fikk bekreftet at Skåtøytur med kafebesøk er trivelig også om vinteren.

Jeg oppfordrer derfor folk til å ta et kafebesøk og en tur ut til Skåtøy på vinteren også. Kafeen planlegger å ha fredagsåpent i helgene utover vinteren, det er bare å ta ferga ut å besøke oss – vi innfødte tar godt imot dere.

Vi er også veldig fornøyd med at våre lokale kafeiere også samarbeider godt med andre på øya, og kan åpne kafeen lørdager og søndager hvis det er behov for det.

Følg med på kafeens [Facebook side](#) og nøl ikke med å ta en tur til Skåtøy på vinteren også. - Vi sees på Skåtøy Kafe!

For 100 år siden?

For tre-fire år siden sang jeg etterfølgende strofer fra en sang jeg husket fra min barndom, for mitt fireårige barnebarn.

*"Håmmær og krabbær på bakbena stabbær
med hengene flabbær og hatten på snei.
Og trur du-kke silda og morten fikk dilla og
fløy på makrellen og takka'n for sist"*

Melodien går på "Pål sine høner" og strofene stammer fra en sang jeg husker fremført i festlige lag av generasjonene før meg. Sangen slo godt an hos barnebarnet mitt, og han fremførte selvfølgelig bestefars sang i barnehagen hvor den også slo godt an, både blant barn og ansatte. Kort tid etter fikk bestefar en henvendelse fra barnehagen om ikke jeg kunne fremskaffe resten av teksten i denne morsomme sangen. Jeg husket selvfølgelig ikke hele sangen, men husket at den startet med: "Livet ved Færder det huger meg ikke....." og det var nok til at jeg fant hele teksten, som stammer fra en revyvisse i fra forbudstiden på 1920 tallet.

Jeg sendte teksten over til barnehagen, men tror neppe den gikk inn repertoaret over morsomme barnesanger fra bestefadrenes tid.

Her følger: Smuglervise:

Tekst : Arne Svendsen Mel.: Paal sine høner

*Livet ved Færder det huer meg ikke
fiskens moral har nå sunket til null
Fjorden er full av berusende drikke
spritjakter synker og velter om kull.*

*Når smuglern blir jaget av tollern på skøyten
går kanner og kasser og flasker i fløyten
Havbunnen ser ut som lageret til Løyten
sjøvannet blandes og fisken blir full.*

*Små sei og abbor og brisling og simper
som aldri i livet har sjeiet ut før
Tumler med flasker og turer og pimper
især er dem gjerne etter munkelikør
Whiskyen gjør havkatten vill så den freser
selhund og oter får ildrøde neser
Makrellen turer og tøyser og tuller
og knurrer og ulke er støtt i humør.*

*Krepser og reke dem tøyser og preker
og flyndra ho sjeker for spriten er lei
Hummer og krabbe på bakbena stabber
med hengene flabber og hatten på snei.
Fjorden er full av de gladeste lakser
som bråker og ber seg som halvfulle kakser
Stortorsken strever og drikker genever
og får drankerlever av fyll og galei.*

*Hver sypike drikker og rangler og sjangler
og blinker til hvalen og sier pst-pst
og tror du-kke silda og morten får dilla*

*og flyr på makrellen og takker for sist
Brasme og ise og springer og kølje
sitter rundt kanno og drekker i følge
Hver eneste størje som sendes til tørje
må først oppom Ørje som alkoholist.*

Lars Ludvig Røed ferierer på Skåtøy og leser flaskeposten. Han sendte meg et klipp fra spalten "For 100 år siden" i Dagens Næringsliv, med tips om at dette var godt stoff for flaskeposten.

Sprittfund ved Jomfruland

Det er gjort nogen usedvanlige store sprittfund idet der er drevet iland 85 kander sprit eller 850 liter til Straaholmen. Partiet er blit beslagnagt av politiet og brakt til Langesunds toldbod, hvor det nu ligger lagret. Videre er det drevet iland 190 kander ved Jomfruland. Det antas ogsaa, at der er drevet en hel del kander nedover langs Bamalakysten, men der har man ikke faat tid til aa foreta nogen undersøkelser endnu.

Lensmanden i Skaatøy fortæller at der er drevet iland 51 kander eller 510 liter ved Portør.

Det var selvfølgelig ikke bare farvannet rundt Færder som fikk "smake på" konsekvensen av smuglingen i forbudstida (1916-1927). Internasjonalt farvann var kun tre sjømil unna Jomfruland også.

Folkesnakk

Denne smuglingen er på sett og vis kjent stoff fra lokale historier, fortalt av generasjonene før meg, om smugling, og om spritdunker som drev i land her og der i skjærgården. Ofte hadde historiene noe med Jomfruland å gjøre, og ryktene sa at enkelte Jomfrulendinger hadde spritlager i mange ti-år etter denne store saken fra 1924.

Jeg har selv hørt den gamle sjølken Lorentz P. Larsen, som bodde i et knøtt lite hus i Hesthuebukta på Skåtøy, fortelle at spritdunker av og til også drev helt inn til Skåtøy. Han kjente til at det ble berget så og så mange dunker i den og den bukta i nærområdet der han bodde, men hevdet hardnakket at selv hadde han aldri hadde smuglet noe.

Lorentz (1966[†]) var en av flere i skjærgården som behersket fortellerkunsten. På sine eldre dager tok han småjobber for fastboende og badegjester, han var sosial og fikk ofte besøk av barn og ungdom. Midt på 1960 tallet ble han invitert til et hummerlag hos mine foreldre i Dønrika.

Der fikk han noen drammer og satt i gang med å fortelle historiene sine, og så reiste han opp og sang en vise om fest og spetakkel. Jeg husker sånn ca. ennå noen strofer fra et vers av denne visa:

*"Jeg vil synge en liten sang om en konstabel
som var tynn og lang*

*Han het armer og bein og du kan tru han
va-kke sein når han løp ned til stasjonen".*

.....

Resten husker jeg ikke og har heller ikke lykkes med å finne hele teksten, om noen lesere skulle ha den så send den gjerne til meg.

Siden jeg var konfirmert, fikk jeg lov til å være oppe litt lenger på dette hummerlaget, og den kortvokste hjulbeinte sjølken gjorde et visst inntrykk på meg. Det falt også i mitt lodd å følge Lorentz ned til brygga for å se han vel av gårde. Ved brygga hang han fjøslykta på en liten stang foran i den store prammen sin, for så å ro hjem rundt Krikken i den

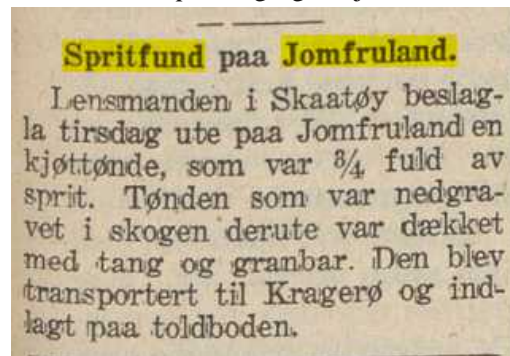
beksvarte høstnatta. Et godt minne fra en tid hvor fortellerkunst og visestubber var en viktig del av underholdningstilbudet i skjærgården.

Fra forbudstida.

Politi og tollvesen beslagla det de fant selv og det folk leverte inn, men det var trolig mange som gjorde gode varp og sikret seg dyrbare dråper i 10 liters spritdunker. En sjekk i gamle aviser fra forbudstida bekrefter omfattende smugling og de mange historier og rykter som verserte i denne tiden.

Spriten drev i land 10. januar 1924 og lokale folk gjemte nok unna kanner her og der, trolig til både glede og forargelse i øydistriktet.

I avisa Jarlsberg og Larviks Amtstidende kunne vi lese om et nytt beslag på Jomfruland 22. april 1924, som trolig stammet fra spritbergingen i januar.

En 100 liters tønne med 96% sprit virket trolig både som honningskrukke og en Sareptas krukke for det rette miljøet i skjærgården. Men de biene som svermet rundt denne tønna ble nok både fort løsmunnet og var upålitelige, og da kom nok denne hemmelige gleden øvrigheten for øre. Hvem som eide tønna fant myndighetene ikke ut av den gangen og hvem det var har nå trolig gått i glemmeboka, men vi kan jo se for oss mye moro av 25 liter sprit blant rullesteinene i de fire månedene dette eventyret varte.

I august 1925 gikk en annen spritjakthistorie viralt i alle landets aviser.

Politibetjent Hansen, Langesund, paa Jomfrulandsbesøk.

Gaardbruker Gunnar Godfjeld paastaar, at politibetjenten har rettet revolveren mot ham.

Gaardbruker Gunnar Godfjeld som bor paa Jomfruland, har til «Varden» fortalt følgende om en husundersøkelse etter sprit hjemme hos ham:

« — — Jeg sat og drak kaffe en eftermiddag, da der kom to personer og sa de skulde ransake husene mine. Den ene kjendte jeg. Han heter Andersen og skal være betjent hos lensmanden i Langesund. Han bar uniform. «Faar vi lov at undersøke efter sprit i husene Deres?» sa han. «Nei», sa jeg, «her er intet at finde.» Saa svarte han: «Vi har ordre fra politimesteren i Kragerø.» Men jeg gav ingen tilladelse. Da kom den andre herren til, gikk indover gulvet mot mig, trak frem en revolver og satte den mot mit bryst. Det var politibetjent Hansen fra Langesund. Han advarte mig og tilføiet: «Her smelder det snart!» Jeg svarte ham kort og godt og stod like foran ham: «Skyt til h....., saa meget De vill!»

Efter denne dramatiske scene foretok de da en razzia i husene, rumsterte og lette overalt uten resultat. Tilslut gikk de saa vidt, at de brøt op staldgulvet saa dette maa lægges nyt. Efterhvert som det gikk op for dem, at det hele maatte ende pinlig, blev de mer og mer medgjørilige,

og den tapre politimand fra Langesund, som hadde været helten med revolveren, ba mig mange ganger om undskyldning og trykket mig gjentagne ganger i haanden. Tilslut sa han: «De burde ikke bo i et slikt nabolag som dette paa Jomfruland. Sælg og reis!»

Ja, dette var hans ord, og det tyder paa litt av hvert, for den nævnte lensmandsbetjent har en tante i nabogaarden. Men, hvordan skal det bli her i landet under slike forholde? Hvorfor kommer Polti-Hansen fra Langesund, naar vi har polti-Hansen i Kragerø? Og hvorfor kommer lensmandsbetjenten fra Langesund, naar vi har saa udmerket lensmandsfuldmægtig i Skaatøy?

I jakten på sensasjoner gikk nok journalist Erling Steinbø i avisa Varden langt over streken når han tok Jomfrulandsbondens ord for god fisk uten ytterligere sjekk av andre kilder.

Dramatikken i historien ble senere kraftig tilbakevist av lensmann i Langesund, men da var saken allerede spredt i aviser over det ganske land.

I et lengre avisinnlegg i **Østlands-Posten**, fredag 14. aug.1925 (side 2) anbefaler han Steinbø å sjekke med 6

mannskapet på båten "Rappen" som også var til stede; Han skriver også at det var godt kjent at; "Godfjeld er en usedvanlig brutal og farlig mand"; Og plankene i stallen ble heller ikke brutt opp, for i der sto det en mannevond hest de ikke torde gå inn til. En badegjest kritiserer også Jomfrulandsbonden i kraftig ordelag i et leserinnlegg i samme avis.

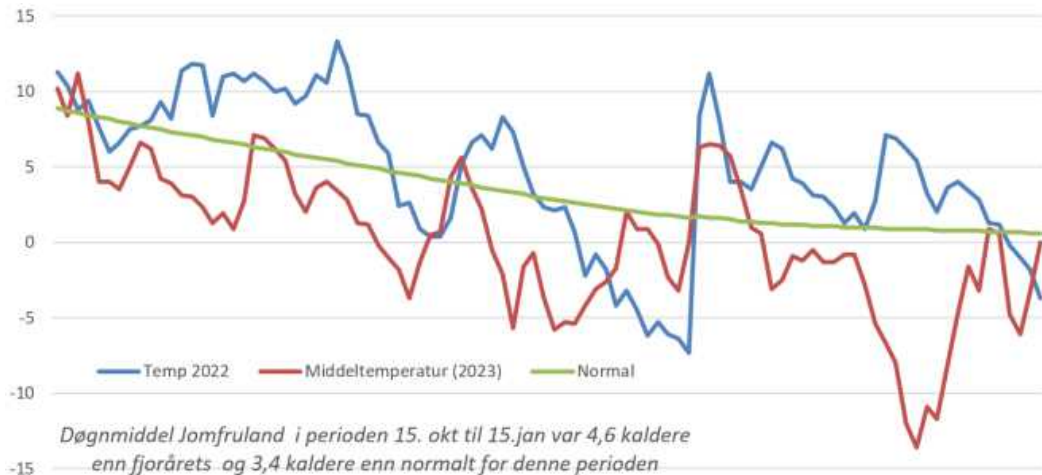
En sak har minst to sider og hvem som hadde rett i hva, og hvorvidt denne 100 år gamle avissaken fikk noe rettslig etterspill er ukjent.

Tor D

Værgalskap

Medio januar har vi hatt en tre måneders periode med en gjennomsnittstemperatur 3,4 grader kaldere enn normalt og hele 4,6 grader kaldere en i samme periode i fjor. – Det er et paradoks i et år der klodens gjennomsnittstemperatur er den høyeste som noensinne er målt.

I forrige flaskepost dvelte jeg litt ved værphenomeners statistiske egenskaper. Hvis en kald måned tilsvarer en sekser i et terningkast betyr det ingen ting for neste terningkast, altså er det like sannsynlig at neste måneds vær også kan bli kaldt. En statistisk trøst er at, det å få fire seksere (kalde måneder) på rad har lavere sannsynlighet enn tre etterfulgt av en som er mildere. Men som vi vet er

også YATSI, med fem seksere på rad, også en mulighet, men heldigvis mindre sannsynlig. Yr.no varsler mildere vær og til og med varmegrader de neste 10 døgn. Så kanskje vinterveden holder i år også, selv om forbruket så langt er nesten det dobbelte av det som er normalt.

Viktigere er det for oss koggkjørere at sjøtemperaturen ser ut til å være høy, for på tross av ekstrem kulde har det vært utrolig lite is i år. Sjekker vi gjennomsnittlig vanntemperatur på 1 m dyp i Flødevigen for perioden 15. des. 2023 til 15. jan. 2024 er den på hele 5,3 grader mot samme periode i fjor på 4,6 grader.

På tross av tre måneder med lufttemperatur hele 4,6 grader kaldere enn i fjor, er sjøtemperaturen altså 0,8 grader

varmere enn fjorårets (15 des. – 15 jan).

Isen la seg i Dønvikbukta på det kaldeste i januar, og en snau meter med snø hjalp heller ikke på humøret. Med is og uten vei var det bare ta skia fatt for å komme seg til byen med ferga. Men heldigvis, etter 10 dager med is, kom det en kortvarig sønna-kuling som raskt dreide til en frisk nordost bris som igjen dreide til norvest. Dette reddet oss koggkjørere, for over natta var det var det klart vann hele veien fra brygga i Dønrika rundt Krikken og helt inn til bryggene i Kragerø. Med klart vann, høy sjøvanns-temperatur og kommende mildvær på yr.no tror jeg koggkjøring er berget denne vinteren også.

Tor D

Det skjer på Skåtøy

Skåtøy Kafe

Kafeen fortsetter med helgeåpent i vinter
Fredager fra 15 til 21 (Vi serverer pizza)

NB!!!! sjekk hjemmeside for endringer

Velkommen

I jan./feb. har vi fredagsåpent (vi pusser opp leilighet resten av helga)
Følg kafeen på **Facebook** og **Instagram** for endringer, meny og ting som dukker opp.

Møteplassen Skåtøy kafe.

Kafeen er, som vi har erfart, fleksible for lokalt samarbeid ved og for aktiviteter på Skåtøy der bruk av kafeen kan inngå.

Derfor kan det dukke opp et og annet arrangement med åpen kafe i helgene på lørdager og søndager fremover også, her er det bare å følge med.

Tor D

Huskestua på Lokalet

Alle er velkommen til tradisjonell huskestue med "godprat", kaffe, vafler og lykkehjul (mer info kommer etterhvert).

Madager kl 17: 19. februar.; 18. mars og 15. april:

Styret

Andre helårs tilbud, klikk på **blå tekst**)

Filtmakeriet på Skåtøy May Hvistendal (se hjemmeside)

Catering Solutions Helleseng (se hjemmeside)

Eidkilen Bakeri (se facebook, sesongdrift)

Sjekk hjemmeside for detaljer: www.skatoiyfarta.no

Skåtøy Kirke

Gudstjenester i Skåtøy kirke.

Søndag 11. februar. Fastelavensgudstjeneste kl. 11:30

Prest: Pål Wirkola Organist: Jorunn Myre

Velkommen Skåtøy menighetsråd!

Lokalet på Skåtøy - vinterprogram (følg med på Facebook?)

Quiz på Lokalet, 27.januar 2024.

Som annonsert tidligere er det "pubkveld" på Lokalet lørdag 27.januar, og etter at klima, is og vær har blitt tatt i betraktning så blir dette quizkveld med Terje Tolner!

"Litt om alt og kanskje noen fremmedord."

ingen hjemmelekse på forhånd, bare møt opp med hodet på plass.

Påmelding til Charlotte, før torsdag 25.jan: 45258822.

Dørene åpner klokken 17:00.

Hilsen styret i Stiftelsen Skåtøylokalet

Posten skal frem?

Vi er kanskje ikke så mange som bruker Skåtøys to postkasser. Så derfor forsvinner de kanskje plutselig, ofret på effektivitetens alter.

Derfor: Bruk øyas postkasser dere som en gang i mellom skal sende noe. Går like fort som om du poster inne i byen. Bare spør barnebarna mine i Brasil.